

УДК 78.25

DOI <https://doi.org/10.32782/2224-0926-2025-4-55-6>

Літепло Тетяна Ігорівна
аспірантка кафедри історії музики,
Львівська національна музична академія імені М. В. Лисенка
<https://orcid.org/0009-0003-7641-7435>

РЕГІОНАЛЬНІ МИСТЕЦЬКІ ОСЕРЕДКИ ЯК ЧИННИК ЗБЕРЕЖЕННЯ І ПОПУЛЯРИЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКОЇ МУЗИКИ (НА ПРИКЛАДІ ДРОГОБИЦЬКОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ НСКУ)

У статті розглянуто роль Дрогобицької організації Національної спілки композиторів України в активізації музичного життя регіону на початку ХХІ століття. Показано, що формування цього осередку спиралося на потужні культурно-мистецькі традиції, закладені ще наприкінці ХІХ ст., коли в Дрогобичі функціонувало активне музичне середовище. У ХХ ст. в місті працювали відомі митці – С. Стельмащук, Ю. Корчинський, Ю. Сидоряк та інші, підтримували творчі зв'язки з А. Кос-Анатольським, С. Людкевичем, Р. Савицьким. Обґрунтовано, що втрата Дрогобичем статусу обласного центру на початку 1960-х років зумовила послаблення ідеологічного контролю радянською владою, унаслідок чого з'явилася низка самобутніх мистецьких ініціатив і сформувалася локальна музична традиція, яка пізніше стала основою для створення регіонального осередку НСКУ.

Підкреслено, що від часу заснування в 1996 році Дрогобицька організація залишається єдиним осередком Спілки, створеним поза межами обласного центру. Проаналізовано основні напрями діяльності її членів – науково-дослідницький, композиторський, організаційно-концертний та нотовидавничий. Схарактеризовано творчий доробок музикознавців (Я. Бодака, П. Зборовського, В. Грабовського, О. Німелович, Л. Філоненка, М. Ярмо, Ю. Медведика), які досліджують проблеми фольклору, музичної освіти, методики викладання, а також історію української музики ХVІІ–ХVІІІ століть.

Висвітлено композиторську діяльність представників осередку (Р. Сов'яка, М. Ластовецького, О. Опанасюка, Р. Паньків та ін.), у творчості яких домінують жанри обробок народних пісень для хору, оригінальні хорові й вокально-хорові твори, кантати, симфонічні та фортепіанні композиції. Наголошено на впливі локальних соціокультурних чинників на формування художніх пріоритетів дрогобицьких митців і їх внеску в збереження та популяризацію українських музичних традицій.

Ключові слова: Національна спілка композиторів України (НСКУ), Дрогобицька організація, Дрогобиччина, творчий доробок.

Liteplo Tetiana. Regional Art Centers as a Factor in the Preservation and Promotion of Ukrainian Music (a Case Study of the Drohobych Branch of the National Union of Composers of Ukraine)

The article examines the role of the Drohobych branch of the National Union of Composers of Ukraine in revitalizing the region's musical life at the beginning of the 21st century. It demonstrates that the establishment of this branch was based on strong cultural and artistic traditions formed in the late 19th century, when Drohobych had an active musical environment. The research reveals that during the 20th century, the city was home to prominent artists such as S. Stelmaschuk, Yu. Korchynskiy, Yu. Sydoryak and others, while maintaining creative contacts with A. Kos-Anatolskyi, S. Liudkevych, and R. Savitskyi. It is substantiated that the loss of Drohobych's status as a regional center in the early 1960s led to a weakening of ideological control, which in turn fostered the emergence of distinctive artistic initiatives and the formation of a local musical tradition that later became the foundation for the establishment of the regional branch of the National Union of Composers of Ukraine.

It is emphasized that since its foundation in 1996, the Drohobych organization has remained the only branch of the Union established outside a regional center. The article analyzes the main areas of its members' activity – research, composition, concert organization, and music publishing. It characterizes the scholarly contributions of musicologists (Ya. Bodak, P. Zborovskiy, V. Hrabovskiy, O. Nimylovych, L. Filonenko, M. Yarko, Yu. Medvedyk), who study issues of folklore, music education, teaching methodology, and the history of Ukrainian music of the 17th–18th centuries. The study highlights the compositional achievements of the branch's representatives (R. Sowiak, M. Lastovetskyi, O. Opanasiuk, R. Pankiv, and others), whose works are dominated by genres such as folk song arrangements for choir, original choral and vocal-choral compositions, cantatas, symphonic and piano works. The research emphasizes the influence of local sociocultural factors on the artistic priorities of Drohobych composers and their contribution to the preservation and promotion of Ukrainian musical traditions.

Key words: National Union of Composers of Ukraine (NUCU), Drohobych branch, Drohobych region, creative output.

Вступ. Дослідження регіональної музичної культури є одним із актуальних напрямів сучасного українського музикознавства, що підтверджується значною кількістю публікацій, монографій, дисертацій та інших наукових робіт, присвячених діяльності локальних культурно-мистецьких центрів України.

Кожен регіон відзначається специфічними соціокультурними традиціями, які формуються під впливом історико-політичних та інших факторів. Детальне вивчення місцевих творчих надбань і регіональної музичної інфраструктури допомагає точніше окреслити роль окремих осередків у формуванні загальноукраїнського музичного простору.

Одним із важливих центрів культурного життя Галичини є Дрогобищина, що вирізняється тривалими та стійкими культурно-мистецькими традиціями. На початку ХХІ століття тут спостерігається активний розвиток музичного життя, який охоплює композиторську діяльність, концертну практику, наукову роботу та інші напрями. У 1996 році розпочала свою діяльність Дрогобицька організація Національної спілки композиторів України, яка до сьогодні залишається єдиною організацією такого типу, створеною поза обласним центром. У цьому контексті важливо визначити основні напрями розвитку композиторської творчості в регіоні та окремих митців, які сприяли активізації музичного руху Дрогобищини наприкінці ХХ – на початку ХХІ століть.

Матеріали та методи. Дослідження базується на аналізі наукових публікацій, дисертацій та статей, присвячених музичному життю Дрогобищини. Особлива увага приділена роботам І. Бермес (2006)¹, Л. Мартиніва (2019)² та Н. Сторонської (2021)³, а

¹ Бермес І. Хорове життя Дрогобищини першої половини ХХ століття в контексті духовного розвитку Галичини : автореф. дис. ... канд. мистецтвознав : 17. 00. 03. *НАН України. Ін-т мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського*. Київ, 2006. 20 с.

² Мартинів Л. Етапи професіоналізації музичного життя Дрогобищини : автореферат дис. ... канд. мистецтвознавства: 17.00.03 «Музичне мистецтво». *М-во культури України, ЛНМА імені М. В. Лисенка*. Львів, 2019. 19 с.

³ Сторонська Н. Діяльність Дрогобицької музичної школи в контексті українського академічного мистецтва (на прикладі Інституту музичного мистецтва Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка) : дис. ... канд. мистецтвознавства: 17.00.03 «Музичне мистецтво». *М-во освіти і науки України, Сумський державний педагогічний університет імені А. Макаренка*. Суми, 2021. 345 с.

також статтям В. Грабовського⁴, І. Селянського⁵ та О. Яцківа⁶. Водночас системне дослідження творчої діяльності Дрогобицької організації НСКУ та її ролі в регіональному музичному русі досі відсутнє.

Методологічно робота спирається на інтегративно-системний підхід із поєднанням загальнонаукових методів (аналіз, синтез, системно-функціональний аналіз) та спеціальних методів історичного музикознавства. Використано: *історико-хронологічний* – для відстеження еволюції ДрогНСКУ; *структурно-аналітичний* – для вивчення творчого доробку місцевих митців; *комплексний* – для узагальнення чинників й аспектів досліджуваного явища.

Результати. Творчі спілки відіграють визначальну роль у формуванні культурно-мистецького середовища, сприяючи консолідації, розвитку та популяризації українського музичного мистецтва. Однією з найвпливовіших організацій цього типу є Національна спілка композиторів України (далі – НСКУ)⁷, яка об'єднує понад 450 професійних композиторів і музикознавців та містить 12 регіональних організацій: Волинську, Дніпровську, Дрогобицьку, Закарпатську, Запорізьку, Івано-Франківську, Київську, Львівську, Миколаївську, Одеську, Полтавську та Харківську. Із 2014 р., у зв'язку з тимчасовою окупацією окремих територій України, діяльність Донецької, Кримської та Луганської організацій було призупинено.

Дрогобицька організація НСКУ, одна з наймолодших, розпочала діяльність у 1996 р., а офіційно була зареєстрована в жовтні 1997 р. Вона й досі залишається єдиною організацією такого типу, створеною поза обласним центром, тоді як у деяких обласних містах – Тернополі, Чернівцях, Вінниці, Житомирі – наразі немає осередків НСКУ.

Вибір Дрогобищини для заснування осередку НСКУ обґрунтований її багатоманітністю культурно-мистецькою спадщиною та давніми локальними традиціями. Регіон є одним із ключових осередків Галичини, що вирізняється високим рівнем професійної музичної освіти та значним історико-мистецьким потенціалом. У селі Нагуєвичі, що поблизу Дрогобича, народився І. Франко, а на музично-освітньому та мистецькому ландшафті краю відзначалися такі постаті, як композитор О. Нижанківський, оперний співак М. Менцинський, театральний діяч Й. Стадник, хоровий диригент і педагог о. С. Сапун. Місто часто відвідували видатні композитори: С. Людкевич, В. Барвінський, А. Кос-Анатольський, Н. Нижанківський, Б. Кудрик, Р. Савицький та ін., які проводили лекції та інспектували філію ВМІ ім. М. Лисенка.

Музичне життя Дрогобича вирізняється розвиненою інфраструктурою, яка сформувалася на основі багаторічних мистецьких традицій регіону. Підґрунтя для професіоналізації музичного життя міста було закладено ще наприкінці XIX ст., коли активно діяли численні товариства та хорові колективи: «Музичне товариство» (1877), «Лютня» (1901), «Ехо», «Боян дрогобицький» (1901), а також філія товариства «Просвіта» (1903). Поряд з українськими осередками функціонували філії польських хорових об'єднань, зокрема «Спілки музичних і співацьких товариств Малополющі» (1913).

⁴ Грабовський В. Відбувся фестиваль української музики «Струни душі нашої». *ARTLINE*, 1997. Ч. 9. С. 64.

⁵ Селянський І. В Дрогобичі діє осередок СКУ. *Галицька зоря*. 1998. № 5 (1138). 13 січня.

⁶ Яцків О. Добрий старт Дрогобицького осередку спілки композиторів України. *Галицька зоря*. 1999. 10 липня.

⁷ Павлів Т. Віхи діяльності Дрогобицької організації Національної спілки композиторів України. *Збірник матеріалів Міжнародного наукового форуму «Музикознавчий універсум молодих»*, 27 лютого – 2 березня 2018 року: тези. Львів : Видавець Т. Тетюк, 2018. С. 100–101.

На початку ХХ ст. у місті розгорнулася діяльність державних та приватних музичних закладів, що сприяли становленню локальної музично-педагогічної традиції. Серед них – філії Вищого музичного інституту ім. М. Лисенка (1910) та Львівського музичного інституту ім. А. Нементовської, Народний музичний інститут ім. Ф. Шопена, приватна школа Генріка Шаліта.

У міжвоєнний період функціонували філія Вищого музичного інституту ім. М. Лисенка (1923), спілка хорів «Просвіти», диригентські та педагогічні курси, а також Дрогобицька філармонія (1939–1941), до складу якої входив симфонічний оркестр. У 1945 р. засновано музичне училище (з 1995 р. – імені В. Барвінського) та дитячу музичну школу № 1.

Після Другої світової війни музичне життя міста продовжувало розвиватися в нових інституційних формах – діяли обласна філармонія, ансамбль пісні й танцю «Верховина», будинок народної творчості, а також музично-педагогічний факультет (згодом Інститут музичного мистецтва) при Дрогобицькому педагогічному інституті ім. І. Франка.

Важливим чинником активізації та розвитку музичного життя Дрогобича стало те, що в певний період своєї історії місто виконувало функцію адміністративного центру області, що сприяло концентрації культурно-освітнього потенціалу та формуванню відповідної інфраструктури. У період 1939–1959 років Дрогобич був обласним центром Дрогобицької області, проте після адміністративно-територіальної реформи увійшов до складу Львівської області. Саме втрата статусу обласного центру на початку 1960-х років зумовила зниження контролю з боку ідеологічних органів, що, своєю чергою, створило сприятливі умови для проведення в місті низки яскравих культурних та мистецьких акцій.

Упродовж 1970–1980-х років у Дрогобичі спостерігалось помітне поживлення музично-мистецького життя, що виявлялося в зростанні концертної активності, розвитку хорових й інструментальних колективів, а також у появі нових форм культурних ініціатив. Важливе місце в мистецькому просторі міста посідали творчі вечори українських композиторів, організовані з ініціативи Володимира Грабовського. Зокрема, у 1979 році в Дрогобичі відбувся перший в Україні авторський концерт Леоніда Грабовського, 1982 році – Богдани Фільц, а в 1988-му – творчий вечір Миколи Колесси. Такі події стали знаковими для культурного життя регіону, адже сприяли популяризації сучасної української музики та залученню місцевої аудиторії до процесів професійного музичного розвитку.

Вагому лепту у формування музично-культурного середовища Дрогобича вніс український композитор, педагог, тромбоніст і аранжувальник Юрій Сидоряк, чия багатогранна діяльність поєднувала виконавські, композиторські та освітні напрями. У 1982–1997 рр. він працював у Дрогобицькому музичному училищі, де викладав композицію і теоретичні дисципліни, створив джаз-оркестр і диксиленд, що відіграли помітну роль у популяризації сучасної української та джазової музики в регіоні.

Водночас активну концертну діяльність розгортали провідні хорові колективи міста, серед яких чоловіча хорова капела «Бескид» під керівництвом Степана Стельмашука (1962–1989), хор «Карпати» Дрогобицького нафтопереробного заводу, самодіяльна капела «Легенда» міського Будинку культури імені Івана Франка, жіноча хорова капела «Освітнянка». Репертуар цих ансамблів охоплював твори української класики, сучасних авторів й обробки народних пісень; особливу увагу приділяли музиці дрогобицьких композиторів – Романа Сов'яка, Степана Стельмашука, Миколи Ластовецького. У виконанні капели «Бескид» звучали такі знакові твори, як «Співанка з Бескиду» (1964),

«Пісня Злуки» та «Плач Ярославни» (1980), що засвідчували поєднання патріотичних і духовно-етичних мотивів у хоровому мистецтві регіону.

Суттєвий внесок у формування мистецького обличчя Дрогобича зробив і заслужений Прикарпатський ансамбль пісні і танцю України «Верховина» під керівництвом Юліана Корчинського. Упродовж 1970-х років колектив не лише гастролював регіонами України, а й здійснював масштабну фольклорну експедиційну роботу, зафіксувавши понад дві тисячі народних пісень Прикарпаття, що стали основою його концертних програм.

Так, музично-культурне середовище Дрогобича 1970–1980-х років характеризується високим рівнем професійної організації, активним розвитком хорового руху та розширенням концертної практики. Зазначені процеси свідчать про стале піднесення художнього рівня регіональної культури й формування локальної традиції, що поєднувала академічні, народні й аматорські форми музичного мистецтва.

Важливу роль у цьому процесі відіграв музикознавець, викладач музично-теоретичних дисциплін Дрогобицького музичного коледжу, член науково-культурологічного товариства «Бойківщина» Володимир Грабовський – ініціатор створення Дрогобицького осередку Національної спілки композиторів України. У 1970–1980-х роках він активно підтримував творчі зв'язки з Києвом, брав участь у засіданнях НСКУ та організовував у Дрогобичі авторські концерти українських композиторів. Саме завдяки його ініціативі відбулися перші в Україні вищезгадані сольні концерти Леоніда Грабовського (1979), Богдани Фільц (1982, 1992), Миколи Колесси (1988), а також ювілейний концерт до 100-річчя Бориса Лятошинського (1995) і фестиваль «Музика української діаспори» (1992), у якому взяли участь Мирослав Скорик, Мирон Кузан, Марія Загайкевич та представники родини Нижанківських. У 1993 році Володимир Грабовський став першим представником Дрогобича, прийнятим до НСКУ за рекомендаціями Марії Білинської та Володимира Гошовського.

Першими членами Дрогобицької організації НСКУ стали композитори М. Ластовецький, О. Опанасюк, Л. Тур'яб та фольклорист Я. Бодак (1996–1997), пізніше приєдналися М. Ярko (1998), Р. Сов'як (1999), Л. Філоненко (2000), П. Зборовський (2002), Ю. Медведик (2002), Л. Садова та О. Німилевич (2005). До членів осередку, прийнятих в останні роки, належать: Р. Паньків, А. Школьнікова, Р. Никифоров, О. Підківка, Б. Шкільник. Як зазначає секретар організації О. Німилевич, «ураховуючи те, що не кожне обласне місто може пишатися таким спілчанським ядром, для Дрогобича це був напрочуд вдалий та сміливий крок...»⁸.

Протягом майже трьох десятиліть діяльність Дрогобицької організації відзначалася значними творчими здобутками: організацією фестивалів та мистецьких акцій, авторських і ювілейних концертів, творчих зустрічей із провідними українськими композиторами, участю в міжнародних та всеукраїнських наукових конференціях, фестивалях давньої та сучасної музики, а також підготовкою до видання нотних і наукових публікацій.

Фестивальна діяльність осередку передбачала проведення 12 фестивалів української музики «Струни душі нашої» (1993, 1996, 1997, 1998, 1999, 2007, 2009, 2011 рр.; чотири фестивалі залишилися неопублікованими)⁹, метою яких була популяризація творів

⁸ Німилевич О. Дрогобицька організація Національної спілки композиторів України: історія в особистостях. *Науковий вісник Національної музичної академії України імені П.І. Чайковського. Вип. 86: Історія в особистостях*. Київ : НМАУ ім. П.І. Чайковського, 2013. С. 128–139.

⁹ Павлів Т. Віхи діяльності Дрогобицької організації Національної спілки композиторів України. *Збірник матеріалів Міжнародного наукового форуму «Музикознавчий універсум молодих»*, 27 лютого – 2 березня 2018 року : тези. Львів : Видавець Т. Тетюк, 2018. С. 100–101.

українських композиторів. Програми фестивалю передбачали концерти духовної, камерної, хорової, фортепіанної та сучасної музики; літературно-мистецький конкурс «Малі бойки» (1996), презентації книг та нотних видань; вечори пам'яті Я. Сорокера (1997), М. Копніна (1998), В. Баб'яка (2008), Р. Сов'яка (2008); концерт польської музики (пам'яті Ф. Шопена, 1999); проведення Четвертої міжнародної наукової конференції «Musica Galiciana» (1998), де були присутні науковці зі Львова, Києва, Кракова, Варшави, Ряшева, Дрогобича, Тернополя, Івано-Франківська.

Значну увагу члени організації приділяють музикознавству, демонструючи широкий спектр наукових інтересів – від дослідження української музики XVII–XVIII ст. (Ю. Медведик), фольклору (Я. Бодак, П. Зборовський), музичної освіти та методики (В. Грабовський, О. Німилович, Л. Садова, Л. Філоненко, М. Ярмо, М. Ластовецький) до комплексного аналізу музично-концертного життя Дрогобиччини та творчості українських і зарубіжних композиторів минулого й сучасності (Л. Філоненко, А. Школьнікова, О. Німилович, В. Грабовський).

Голова організації В. Грабовський підготував для українських і зарубіжних наукових збірників, часописів, газет понад 500 різножанрових публікацій, упорядкував музикознавчі праці (зокрема, серію видань, присвячених В. Барвінському), навчальні посібники, нотні збірники (творів Богдани Фільц, Лесі Дичко, Миколи Колесси та ін.), подав біографічні факти в енциклопедичні видання – Енциклопедію сучасної України та Українську музичну енциклопедію. У 2023 році В. Грабовський опублікував монографію «Музика і націоналізм. Паралелі та перехрестя», у якій досліджено взаємозв'язок національної ідентичності та музичного мистецтва в історико-культурному контексті.

Відповідальний секретар, кандидат педагогічних наук Людомир Філоненко, який водночас є головою музикологічно-фольклористичної комісії Дрогобицького осередку НТШ, є автором понад 330 наукових та науково-методичних праць. У 1994 р. він захистив дисертацію «Українська музична культура як компонент професійної підготовки майбутнього вчителя музики». Л. Філоненко є автором численних розвідок з проблем української музичної культури на сучасному етапі її розвитку, також праць, присвячених українським композиторам, які тривалий час були забутими: М. Вербицькому, С. Воробкевичу, М. Гайворонському, В. Барвінському, Д. Січинському та ін. У 1999 р. побачила світ монографія Л. Філоненка про Ярослава Барнича, у 2004 р. – «Вибрані твори» цього композитора.

Видатним дослідником-медієвістом був доктор мистецтвознавства Юрій Медведик, член наукової ради Центру музичної україністики НМАУ ім. П. Чайковського і Європейського товариства дослідників XVIII ст., автор понад 150 наукових праць. У 2009 р. він захистив докторську дисертацію на тему «Українська духовнопісенна творчість XVI–XVIII ст.: джерела, текстологія та жанрова стилістика». У центрі його наукових зацікавлень – українське та центральноєвропейське музичне бароко, музична медієвістика, історія розвитку української духовної пісні XVII–XVIII ст. на основі рукописних та друкованих джерел, міжкультурні зв'язки і взаємовпливи центральної та східноєвропейської паралітургічної традиції. Ю. Медведик є активним учасником сесій Міжнародної школи при «Центрі дослідження античної традиції» в Польщі, Східній та Центральній Європі та Львові.

Олександра Німилович, секретарка Дрогобицької організації НСКУ, є авторкою понад 330 наукових і науково-методичних публікацій, серед яких особливо виділяється серія, присвячена українським композиторам та виконавцям, які довгий період

залишалися поза увагою дослідників, зокрема М. Вербицькому, М. Кумановському, Д. Січинському, В. Барвінському, Б. Вахнянину, М. Волошину, Б. Кудрику, Р. Савицькому, З. Лиську, М. Антоновичу та ін. Вона активно бере участь у міжнародних наукових конференціях в Україні та Польщі («Wyższa szkoła Humanitas» у Соснов'єці, Akademia Polonijna w Częstochowie, XIII i XIV Tatrzański symposiumy «Edukacja jutra» в Закопаному тощо). Крім того, О. Німилович підготувала до друку численні нотні видання творів Б. Фільц, багато з яких у співавторстві з піаністкою Уляною Молчко були успішно представлені слухачам.

До сфери наукових зацікавлень кандидата мистецтвознавства Марії Ярको, авторки понад 100 наукових й науково-методичних праць, входить широке коло проблем: епістемологічні перетворення в системі фундаментальних питань музикознавства, парадигма етнонаціональної ідентичності української музичної творчості, модернізація загальної музичної освіти та ін. Її кандидатська дисертація «Жанрово-стильові особливості сучасної камерної кантати (на матеріалі творчості українських композиторів 70–80 рр. XX ст.)», захищена в 1991 р., отримала продовження в монографіях «Епістемологія світу музики: методологічні рефлексії та алгоритми постмодерної музикознавчої свідомості», «Сучасна загальна музична освіта: теоретичні основи», «Інструментальна творчість В. Барвінського в герменевтичному полі сучасної музикознавчої думки».

Кандидат мистецтвознавства Людмила Садова є авторкою численних праць методично-виконавського спрямування: «Історія фортепіанної педагогіки Дрогобицького регіону», «Педагогічне кредо Романа Савицького», «Камерно-ансамблева творчість Г. Ляшенка», «Розвиток асоціативно-образного мислення і тембрального слуху учнів-піаністів на матеріалі «Трьох п'єс для фортепіано Л. Тур'яба», «Вплив методичних поглядів Вілема Курца на розвиток української фортепіанної школи XX століття» та ін. У 1999 р. захистила кандидатську дисертацію «Методичні засади школи В. Курца як джерело розвитку львівської піаністики».

Микола Ластовецький, поряд з амплу композитора, плідно працює і як науковець – він є автором методичних розробок з питань теорії музики, освіти, активно досліджує актуальні проблеми української музичної культури. У його музикознавчому доробку виокремлюють ґрунтовні розвідки «Вчитель Миколи Колесси – видатний чеський композитор Вітезслав Новак», «Микола Колесса про С. Людкевича та В. Барвінського», «Про деякі різночитання біографії С. Людкевича», «Тарас Шевченко в житті Миколи Лисенка», «Галина Грабець –бранка ГУЛАґу, учениця В. Барвінського», «Закоханий у рідну пісню» (про Ю. Корчинського) та інші, які свідчать про різновекторність наукових зацікавлень М. Ластовецького.

Члени цієї організації, які активно популяризують українську музичну культуру минулого й сьогодення, також активно працюють у сфері нотовидавництва¹⁰. Завдяки їм побачили світ значна кількість партитур, серед яких твори композиторів з різних регіонів України (твори Д. Січинського, О. Бобикевича, Я. Барнича, В. Барвінського, Р. Сов'яка, О. Опанасюка, Б. Фільц, М. Ластовецького, А. Шкільнікової та ін.), серед них є і перші видання.

У жанрі фортепіанної музики видано твори В. Барвінського («Три прелюдії для фортепіано», упор. Л. Філоненко), Б. Фільц («Фортепіанні твори для дітей», «Музичні

¹⁰ Павлів Т. Нотовидавнича діяльність Дрогобицької організації Національної спілки композиторів України. *Збірник доповідей та повідомлень Міжнародної наукової конференції «Видавничий рух в Україні: середовища, артефакти»*. Львів, 2019. С. 179–171.

фрески», «Яворівські іграшки», упор. О. Німилович), Я. Барнича («Дитячі твори для фортепіано», упор. Л. Філоненко), М. Ластовецького («Фортепіанні п'єси для дітей і юнацтва», упор. Л. Філоненко, З. Ластовецька-Соланська), А. Школьнікової («Одинадцять етюдів для фортепіано», упор. Л. Філоненко і В. Шафета).

Члени осередку активно публікують і хорові твори: зокрема, Б. Фільц (кантати «Любіть Україну», «Юнакові», «Пори року», хорові композиції та солоспіви на вірші І. Франка «Шукай краси, шукай добра!», усі – упор. О. Німилович), М. Ластовецького (твори на вірші І. Франка «Не забудь юних днів», упор. Н. Синкевич; цикл хорів для мішаного хору без супроводу «Жниварські пісні», цикли п'єс для жіночого хору без супроводу «Мелодії смутку і надій» і «Contra spem spero» на слова Л. Українки, упор. Л. Ластовецька, «Чоловічі хори без супроводу на слова Віктора Романюка» «Чотири мішані хорові твори без супроводу на слова Петра Перебийноса» та ін.); хорові твори О. Бобикевича (упор. У. Молчко), авторські збірники творів Р. Сов'яка («Святися, Україно вільна!», «Зродились ми великої години» для чоловічого хору та ін.).

Вагоме місце в нотодрукуванні Дрогобицької НСКУ посідає вокальна музика. За час діяльності осередку презентовано багато першовидань творів Б. Фільц (цикли «Калина міряє коралі» (упор. О. Німилович) та «Золота колиска» (на вірші Ліни Костенко), солоспіви для голосу в супроводі фортепіано «Велети розкутого духу» (упор. О. Німилович, Д. Василик), вокальні твори О. Бобикевича на слова І. Франка (упор. У. Молчко), М. Ластовецького («Поезія Тараса Шевченка» (до 200-річчя від дня його народження) (упор. Д. Василик, А. Славич), вокальний триптих Мерзіє Халітової на слова І. Франка (упор. О. Німилович, В. Грабовський) та ін.

Також видано такі твори М. Ластовецького: кантата для солістів, жіночого хору та капели бандуристів «Пісня про Чорновола» та кантата для солістів, хору й симфонічного оркестру «Повернення Дрогобича», «Вибрані вокальні та інструментальні номери з музики до драми «Мальви» («Яничари») за Р. Іванчуком (переклад для бандури О. Верещинського) та багато інших.

Відомий дослідник-медієвіст, доктор мистецтвознавства Ю. Медведик підготував до друку низку архіциінних видань, що стосуються української музики доби бароко та романтизму: зокрема, «Пісні до Почаївської Богородиці. Публікація співаника 1773 року» та ін.

Безумовно, провідним напрямом діяльності Дрогобицької організації НСКУ є композиторська творчість. Зазначимо, що її репрезентують насамперед не композитори, які здобули фахову освіту чи розпочали свій творчий шлях у Дрогобичі, а митці, що протягом тривалого часу були пов'язані з містом постійним місцем проживання та провадили тут активну й багатогранну творчу діяльність (зокрема, Р. Сов'як, М. Ластовецький, Р. Паньків та ін.).

Серед плеяди композиторів Дрогобицької організації НСКУ виділяється постать Миколи Адамовича Ластовецького – композитора, педагога, музикознавця, музично-громадського діяча. Він є членом Національної спілки композиторів України, Спілки театральних діячів України, головою науково-культурологічного товариства імені В. Барвінського, доцентом кафедри музикознавства та фортепіано Дрогобицького державного педагогічного університету імені І. Франка.

М. Ластовецький є вихованцем Львівської композиторської школи – він навчався у Львівській консерваторії імені М. В. Лисенка (нині Львівська національна музична академія ім. М. В. Лисенка) в класі професора Р. А. Сімовича, випускника Празької консерваторії. М. Ластовецький є автором творів у різних жанрах – симфонічному, вокально-симфонічному, інструментальному та ін.

Після закінчення консерваторії М. Ластовецький отримав скерування на роботу до Дрогобицького державного музичного училища, де працював спочатку на посаді викладача музично-теоретичних дисциплін, голови циклової комісії з теорії музики, а згодом, понад 30 років, на посаді директора.

Саме М. Ластовецькому належить ідея увіковічнення в Дрогобичі пам'яті видатного українського композитора Василя Барвінського: в 1995 р., з нагоди півстолітнього ювілею діяльності навчального закладу, він заініціював присвоєння імені В. Барвінського Дрогобицькому державному музичному училищу. Крім того, М. Ластовецький став одним із засновників у Дрогобичі науково-культурологічного товариства імені В. Барвінського, метою якого є вивчення, дослідження та популяризація творчості видатного композитора.

У доробку М. Ластовецького твори різних жанрів та форм. Пріоритетною для нього, як композитора-симфоніста, залишається сфера симфонічної музики. Серед найзнаковіших творів у цьому жанрі – симфонічна поема «Галичина», увертюра «Бойківська», «Sinfonia rustika», «Львів», «Лірична поема», «Елегія пам'яті В. Барвінського», симфоніста «Пам'яті Героїв Крут», симфонічний прелюд «Пісня про Кармалюка», вокально-симфонічна сюїта «Верховинці» та ін. В останні роки особливо активно композитор працює в жанрі фортепіанної музики, зокрема, видано п'ять збірників (2007, 2015, 2017, 2018, 2019). М. Ластовецького «Фортепіанні п'єси для дітей і юнацтва», у яких композитор не тільки творчо розвинув традиції композиторів В. Косенка, В. Барвінського та ін., а й привніс багато нового, оригінального, створивши самобутні композиції з яскравим образним змістом.

Важливе місце в доробку митця посідає хорова творчість, яка представлена як оригінальними творами, так й обробками народних пісень. До поезій Т. Шевченка, І. Франка, Л. Українки, В. Романюка, П. Перебийноса та інших, – М. Ластовецький підходить з глибоким розумінням внутрішньої сутності віршів. У його хоровому доробку найвідомішими творами є «Червона калино, чого в лузі гнешся?», «Дивувалась зима» на слова І. Франка, «Нічка тиха і темна була», «Горить моє серце» на слова Лесі Українки, «Отча криниця», «Мужицька доля» на слова В. Романюка та ін. У жанрі обробки народних пісень виділяються твори із записів І. Франка «Ой світи, місяченьку», «Гей, а ворле, ворле, сивий соколе», лемківські «Кед єм так пасала», «Над водов кряк» та ін. Хорова музика композитора зручна для співу, що свідчить про добре знання митцем особливостей людського голосу.

Виняткове місце в історії музичного мистецтва Дрогобиччини посідає постать диригента, композитора, науковця, публіциста, краєзнавця Романа Сов'яка, який яскраво проявив себе як визначний культурний і просвітянський діяч, професор ДДПУ імені І. Франка, член НСКУ, довголітній керівник і головний диригент чоловічої хорової капели «Бескид». Формування його творчої особистості відбулося в провідному осередку фахової музичної освіти західноукраїнського регіону – Львівській державній консерваторії імені М. Лисенка в класі старшого викладача М. Оберюхтіна. Згодом він перевівся на факультет хорового диригування в клас заслуженого артиста України, доцента Є. Вахняка.

Основною ділянкою творчості Р. Сов'яка була композиція. Перші спроби написання музичних творів пов'язані з працею на посаді музичного керівника та диригента Дрогобицького драматичного театру. Для нього він створив численні обробки пісень до драматичних творів, наприклад, фрагмент музики до драми І. Франка «Будка ч. 27»,

фольклорні обробки («Журю я ся журю» (1980)), солоспіви на тексти Т. Шевченка, О. Олеся, Б. Стельмаха, І. Сенік, «Думка» («Нісся місяць...») на сл. М. Шашкевича (1986), «Осінній вітре», «Книги – морська глибина», «Зелений явір» (1981), «Романс» («Спасибі тобі, моє сонечко») на сл. І. Франка (1996), «Чернеча гора» та ін. Цікавою є музика до п'єс П. Мирного «Лимерівна» (1965), А. Кітцберга «Відьма» (1966), К. Гольдони «Мірандоліна» (1967), Б. Грінченка «Степовий гість» (1968) та ін.

Просвітницький характер творчості Р. Сов'яка простежуємо в жанрі хорових фольклорних обробок, які містять фольклористичну спадщину І. Франка, обробки фольклорних зразків зі збірок К. Квітки, записаних від поета: «По горах ходила» для жіночого хору а capella, «Добрий вечір тобі, зелена діброва» для мішаного хору, «Ой, не жалуй, моя мила», «Ой, у Львові на ринку» (1981, за записами К. Квітки від І. Франка).

Інший напрям стосується популяризації історичної тематики, пов'язаної з періодами національно-визвольних змагань, різноплановою розробкою багатих пластів пісенності Українських січових стрільців та Української повстанської армії, зокрема, на підставі діаспорних видань. Це засвідчує авторський збірник творів для чоловічого хору «Зродились ми великої години» (Дрогобич, 2003), який містить 9 обробок повстанських пісень і 5 авторських творів. Його відкриває обробка повстанської пісні-гімну на слова О. Бабія, яка й дала назву збірці.

Особливу увагу митець приділяв музичній інтерпретації творчості Івана Франка. Це зумовлено тим, що Р. Сов'як походив з родинних місць поета, а брат композитора – П. Сов'як – був знаним педагогом-істориком, відомим франкознавцем, автором низки праць і розвідок, присвячених Каменяреві. Твори на тексти І. Франка увійшли до збірок «Хорові твори на тексти Івана Франка» (Дрогобич, 2006, упор. С. Дацюк) та «Ти воскресла, моя Україно!» (Дрогобич, 1992).

У композиторській творчості Р. Сов'яка значну увагу приділив і релігійній тематичі: у його доробку – духовні пісенспіви для голосу і фортепіано «Як шукати маю Бога», «Свою Матір залишив Ісус», «Чим Тобі, о мій Ісусе», «Чи Ти був на Голгофі», «Під Твою милість» та для вокальних дуетів «Коли в ясну тиху ніч», «Живої віри прагну я», а також хорові композиції «Херувимська», «Алилуйя», шість антифонів (три недільних і три щоденних) для мішаного хору а capella «Заупокійна» для сопрано, тенора та мішаного хору а capella.

Серед творчих постатей, які активною мистецькою позицією формували композиторську практику Дрогобиччини, був диригент, художник та педагог Роман Паньків. Митець також володів композиторським хистом, у його спадщині – понад триста композицій. У 2018 р. він став членом Дрогобицької організації НСКУ. Його перу належить низка пісень для хорів, ансамблів та пісень на вірші місцевих авторів І. Гнатюка, М. Ковальчука, П. Лехновського, М. Костіва, Л. Сумарус, О. Леськіва, І. Зінченка, Я. Сторонської. Він створив низку симфонічних композицій, найвідоміші з яких – «Симфонічна мозаїка на теми пісень Січових Стрільців», музична картинка «Льодолом» за мотивами твору Миколи Леонтовича, кантата «Каменярі» (до 150-річчя від дня народження Івана Франка) та ін.

Висновки. Отже, становлення та діяльність Дрогобицької організації Національної спілки композиторів України засвідчують вагомий потенціал регіональних мистецьких осередків як чинників збереження, розвитку й популяризації української музичної культури. Основою формування цього осередку стали глибоко вкорінені музично-освітні традиції Дрогобиччини впродовж XIX–XX століть, високий рівень професійного середовища, а також послідовна культурно-просвітницька діяльність музичних діячів краю.

Дрогобицька організація НСКУ, попри периферійне розташування, перетворилася на осередок високої мистецької активності, що поєднує творчість композиторів, музикознавців і виконавців у спільному процесі репрезентації українського музичного мистецтва. Її діяльність, сконцентрована навколо фестивального, наукового, видавничого та освітнього напрямів, сприяє не лише фіксації культурної пам'яті, а й актуалізації сучасного художнього дискурсу.

Така мультиаспектна активність підтверджує здатність локального осередку не лише відтворювати, а й продукувати нові тенденції розвитку музичної культури регіону. У цьому контексті подальше систематичне дослідження творчого доробку митців Дрогобищини відкриває перспективи більш глибокого аналізу українського музичного ландшафту загалом та дає змогу встановити взаємозв'язки між локальними культурно-мистецькими традиціями й загальнонаціональними тенденціями розвитку композиторського мистецтва.

Література

1. Бермес І. Хорове життя Дрогобищини першої половини ХХ століття в контексті духовного розвитку Галичини : автореф. дис. ... канд. мистецтвознав. : 17. 00. 03. *НАН України. Ін-т мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського*. Київ, 2006. 20 с.
2. Грабовський В. Відбувся фестиваль української музики «Струни душі нашої». *ARTLINE*, 1997. Ч. 9. С. 64.
3. Мартинів Л. Етапи професіоналізації музичного життя Дрогобищини : автореф. дис. ... канд. мистецтвознавства: 17.00.03 «Музичне мистецтво». *М-во культури України, ЛНМА імені М. В. Лисенка*. Львів, 2019. 19 с.
4. Німолів О. Дрогобицька організація Національної спілки композиторів України: історія в особистостях. *Науковий вісник Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського*. Вип. 86: Історія в особистостях. Київ : НМАУ ім. П.І. Чайковського, 2013. С. 128–139.
5. Павлів Т. Віхи діяльності Дрогобицької організації Національної спілки композиторів України. *Збірник матеріалів Міжнародного наукового форуму «Музикознавчий універсум молодих», 27 лютого – 2 березня 2018 року: тези*. Львів: Видавець Т. Тетюк, 2018. С. 100–101.
6. Павлів Т. Музикознавчий доробок членів Дрогобицької організації НСКУ. *Збірник матеріалів VI Всеукраїнської наукової конференції «Мистецька культура: історія, теорія, методологія»*. Львів, 2018. С. 97–98.
7. Павлів Т. Нотовидавнича діяльність Дрогобицької організації Національної спілки композиторів України. *Збірник доповідей та повідомлень Міжнародної наукової конференції «Видавничий рух в Україні: середовища, артефакти»*. Львів, 2019. С. 170–171.
8. Селянський І. В Дрогобичі діє осередок СКУ. *Галицька зоря*. 1998. № 5 (1138). 13 січня.
9. Сторонська Н. Діяльність Дрогобицької музичної школи в контексті українського академічного мистецтва (на прикладі Інституту музичного мистецтва Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка) : дис. ... канд. мистецтвознавства: 17.00.03 «Музичне мистецтво». *М-во освіти і науки України, Сумський державний педагогічний університет імені А. Макаренка*. Суми, 2021. 345 с.
10. Яцків О. Добрий старт Дрогобицького осередку спілки композиторів України. *Галицька зоря*. 1999. 10 липня.

Дата надходження статті: 24.10.2025

Дата прийняття статті: 25.11.2025

Опубліковано: 22.12.2025

